

November
2013

NIEUWSBRIEF

ProDemos informeert burgers over de democratische rechtsstaat en stimuleert hen om hierin een actieve rol te spelen. Om zoveel mogelijk mensen bij de politiek te betrekken, werkt ProDemos op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau.

DIT NUMMER: **GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN:** StemWijzers, Stemexamen en

(kandidaat-)raadsleden PAG 2-3 • Raad ontmoet rechtbank PAG 4 • Scholierenverkiezingen PAG 5 •

Onderwijsfilm Hoge Raad PAG 6 • Lesmateriaal 200 jaar Koninkrijk PAG 6 • Training Burgerschap op het vmbo PAG 7 • **TE DOEN IN DEN HAAG** PAG 8-10 • **COLUMN** participatiesamenleving

PAG 11 • Agenda PAG 13 • Vragenuurtje PAG 14 • Publicaties PAG 14-15 • Gesignaleerd PAG 15

StemWijzerseizoen is begonnen

In 2014 vinden zowel de gemeenteraadsverkiezingen als de Europese parlementsverkiezingen plaats. Dat betekent dat er weer veel standpunten van verschillende politieke partijen op een rij gezet moeten worden. Het StemWijzerseizoen is geopend!

FOTO: LIZZY KALISVAART

Eerste StemWijzers in Alphen en Leeuwarden

In de meeste gemeenten worden de gemeenteraadsverkiezingen op 19 maart 2014 gehouden. Maar enkele gemeenten waren al op 13 november 2013 aan de beurt vanwege herindelingen. Alphen aan den Rijn en Leeuwarden zetten daarbij ook de StemWijzer van ProDemos in. Door het invullen van de StemWijzer konden kiezers achterhalen met welke politieke partijen hun standpunten het meeste overeenstemmen.

LOKALE THEMA'S

ProDemos ontwikkelt de StemWijzer voor iedere gemeente op maat. Daarbij vormen de meest actuele lokale thema's en de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen in de gemeente de leidraad. Zo ging het in de StemWijzer voor Alphen specifiek over zaken als de steun voor boom- en sierteelt, de aanleg van een rondweg en de lokale omroep. De stellingen in de StemWijzer Leeuwarden gingen onder meer over de besteding van het

geld voor de Culturele Hoofdstad 2018, de herinrichting van het stationsgebied en de bouw van een nieuw stadion voor SC Cambuur. Van deze StemWijzer was ook een Friese versie.

STICKERSTEMWIJZER

In Leeuwarden werd ook de StickerStemWijzer ingezet (zie voorpagina). Door stickers bij stellingen te plakken en het gebruikte stickervel te scannen, rolt een uitslag uit de scanner die aangeeft met welke politieke partijen de eigen denkbelden het meest overeenstemmen.

KRIJGT UW GEMEENTE OOK EEN STEMWIJZER?

In februari 2014 zullen ook andere gemeenten de StemWijzer inzetten voor de gemeenteraadsverkiezingen. Kijk voor een overzicht van alle deelnemende gemeenten op: www.stemwijzer.nl

Stemexamen

WAT WEET JIJ OVER DE GEMEENTERAAD?

Ontvangt een raadslid salaris? Mag je iemand anders voor je laten stemmen? En wie is eigenlijk de baas in de gemeente? Weet jij het antwoord op deze vragen? Doe het Stemexamen!

Op woensdag 19 maart 2014 kun je je stem uitbrengen voor de gemeenteraadsverkiezingen. ProDemos vindt het belangrijk dat mensen weten hoe ze moeten stemmen en hoe de gemeentelijke politiek werkt. Met het Stemexamen helpen we daarbij een handje.

Slaag jij voor de test? Ga naar www.stemexamen.nl

Race naar de Raad: dag voor kandidaat-raadsleden

HOE WORD IK GEKOZEN?

Op zaterdag 14 december 2013 organiseert ProDemos de 'Race naar de Raad': een dag vol inspiratie en workshops over campagnevoeren en een succesvolle start als gemeenteraadslid.

Na een speech van **spindoctor Kay van de Linde** over campagnevoeren kunnen deelnemers twee van de vijf onderstaande workshops volgen.

- Debatteren in verkiezingstijd
- Spreken en speechen in de campagne
- Ben ik in beeld? Sterk in de media tijdens de verkiezingen
- Een frisse blik op overtuigingskracht
- Van dromen naar daden

Deelname aan deze dag kost € 35,00 per persoon (inclusief lunch).

AANMELDEN

Kandidaat-raadsleden, raadsleden, maar ook burgers geïnteresseerd in de lokale politiek kunnen zich aanmelden via www.prodemos.nl/racenaarderaad.

Gekozen, en dan?

'DE ERVARING LEERT': OUDE ROTTEN HELPEN NIEUWE RADEN

Na de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2014 gaan in het hele land ongeveer 9000 gemeenteraadsleden enthousiast aan de slag. Een boeiende en uitdagende periode voor de nieuwe volksvertegenwoordigers. Hoe vervult u uw taak het best in een tijd van bezuinigingen en uitbreidende takenpakketten van gemeenten als gevolg van de decentralisaties? Met wie kunt u daarover beter van gedachten wisselen dan met ervaren voorgangers?

Oud-raadsleden, oud-wethouders en griffiers geven hun kennis door aan de nieuwe generatie tijdens het workshopprogramma 'De ervaring leert'. Samen met ProDemos hebben zij drie categorieën workshops ontwikkeld:

Functioneren

- Rollen en instrumenten van een gemeenteraadslid
- Politiek en de eigen omgeving
- Integriteit
- Burgerparticipatie
- Effectief aan de slag

Inhoud

- Krachtenveld Gemeente
- Basiskennis gemeentefinanciën
- De decentralisatiedossiers

Vaardigheden

- Debatteren

- Voorzitten
- Omgaan met de media

MEER INFORMATIE

In februari 2014 ontvangen alle griffiers en politieke partijen informatie over 'De ervaring leert'. Direct na de verkiezingen ontvangen de nieuwe gemeenteraadsleden meer informatie.

Kijk voor het laatste nieuws op:
www.prodemos.nl/ervaringleert

FOTO: LIZZY KALSVART

Raad ontmoet rechtbank

WILT U OOK IN GESPREK MET
RAAD / RECHTBANK?

KIJK OP:
WWW.PRODEMOS.NL/RECHTBANKEN

OP HET SNIJVLAK VAN RAAD EN RECHT

Wat hebben de gemeenteraad en de rechtbank met elkaar te maken? Meer dan je op het eerste gezicht denkt, zo bleek uit een bijeenkomst van raadsleden en rechters op 9 september in het Paleis van Justitie in Den Haag. In het kader van de 'Week van de rechtspraak' nodigden ProDemos en de rechtbank ruim vijftig raadsleden uit de Haagse regio uit om met rechters in gesprek te gaan over veiligheid en strafrecht, onroerendezaakbelasting (OZB) en lokale regels voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO).

MEER RECHTSZAKEN TEGEN GEMEENTEN DOOR CRISIS

De economische crisis heeft een stevig effect op gemeenten, zo bleek tijdens het gesprek over lokale regels voor de WMO. Een raadslid uit Voorschoten gaf aan een enorme financiële druk te voelen van de aankomende bezuinigingen. "Hierdoor wordt het moeilijker om in de toekomst burgers tevreden te stellen bij het toewijzen van bepaalde voorzieningen, zoals een extra trapeleuning

of vervoer. We vrezen dan ook voor een toename aan rechtszaken." Een van de bestuursrechters adviseerde gemeenten om zich bij afwijzingen van een aanvraag grondig in de situatie te verdiepen om de afwijzing goed te kunnen onderbouwen. "Zo lopen gemeenten minder kans om rechtszaken te verliezen."

STRAFRECHT NIET DÉ OPLOSSING

"Hoe kunnen rechters zorgen voor meer veiligheid in de gemeenten?", vroeg een raadslid uit de gemeente Den Haag. "Het strafrecht biedt niet dé oplossing voor alle maatschappelijke problemen rond veiligheid", antwoordde een van de rechters. Hij legde de nadruk meer op preventieve maatregelen van de gemeente: hoe kunnen zij uitgaansgeweld tegengaan of structurele overlastgevers met een psychische stoornis aanpakken? Het gesprek ging daarnaast over de afwegingen van een strafrechter en de rol van supersnelrecht in de aanpak van veelplegers.

KAN EEN RECHTER TEGELIJK RAADSLID ZIJN?

Zijn de functies van raadslid en rechter eigenlijk te combineren? Het antwoord op die vraag bleek uit de kennisquiz die voorafging aan het gesprek: ja, dat kan. President van de rechtbank Maarten van de Laarschot legde uit dat de wet in Nederland niets zegt over of een rechter lid mag zijn van de gemeenteraad. Een landelijke richtlijn van rechters stelt echter dat het niet wenselijk is. 'Raad ontmoet rechtbank' is dus een welkom initiatief om de twee werelden met elkaar in gesprek te brengen.

Dit artikel is gebaseerd op een verslag van de Rechtbank Den Haag.

“Door de crisis kunnen we minder mensen voorzieningen toewijzen, zoals een extra trapeleuning of vervoer. We vrezen dan ook voor een toename aan rechtszaken.”

Gemeenteraadsverkiezingen voor junioren

SCHOLIERENVERKIEZINGEN EN KINDERVERKIEZINGEN

Hoe ziet de gemeenteraad eruit als jongeren het voor het zeggen hebben? Om hier achter te komen organiseert ProDemos in verkiezingstijd schaduwverkiezingen onder scholieren in het voortgezet onderwijs en mbo en voor leerlingen in groep 7 en 8 van de basisschool (de Kinderverkiezingen). Van woensdag 12 maart tot en met dinsdag 18 maart zullen voor de 22e keer de Scholierenverkiezingen worden gehouden. Daarnaast zijn er voor de 4e keer Kinderverkiezingen.

SUCCES SCHOLIERENVERKIEZINGEN

Bij de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen brachten in totaal 41.178 jongeren hun stem uit. Door de jaren heen blijkt de uitslag van de Scholierenverkiezingen een

verrassend goede voorspellende waarde te hebben. Politieke partijen en opiniepeilers zoals Maurice de Hond volgen de uitslag op de voet. Mede hierdoor kunnen de Scholierenverkiezingen altijd rekenen op aandacht van de landelijke media.

EERSTE KINDERVERKIEZINGEN VOOR DE GEMEENTERAAD

Dit zullen de eerste Kinderverkiezingen voor de gemeenteraad zijn. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van september 2012 stemden 16.390 leerlingen van 729 scholen. De Kinderverkiezingen worden georganiseerd samen met Schooltv.

INSCHRIJVEN

Inschrijven voor de Scholierenverkiezingen en Kinderverkiezingen is gratis. Docenten en leerkrachten kunnen zich aanmelden en met de hele klas, of zelfs de hele school, gaan stemmen.

Meer informatie, een docentenhandleiding en lesmateriaal is te vinden op de website www.scholierenverkiezingen.nl

FOTO: LIZZY KALISVAART

Ook leuk:

Naast de Scholierenverkiezingen zijn er nog vele andere manieren om aandacht te besteden aan de gemeenteraadsverkiezingen met uw leerlingen.

ONDERWIJSKRANT EN KINDERKRANT GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

In januari verschijnen twee Onderwijskranten (voor vmbo en havo/vwo/mbo) en een Kinderkrant (voor basisonderwijs) over de gemeenteraadsverkiezingen.

Meer informatie: www.prodemos.nl/onderwijskranten

GRATIS GASTLESSEN MBO

Veel mbo-studenten mogen in 2014 voor het eerst stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen. Om deze groep jongeren goed voor te bereiden op hun democratische plicht zijn de volgende gastlessen interessant: Stemmen en de stemprocedure, Formatiespel, Politieke partijen en Rollenspel lokale politiek.

Meer informatie: www.prodemos.nl/gastlessen

DEMOCRACY: INTERACTIEF SPEL OP HET GEMEENTEHUIS

Met dit gratis educatieve doe-programma zetten kinderen uit groep 7 en 8 de eerste stappen in het gemeentehuis en maken kennis met democratische besluitvorming door samen een stad te gaan bouwen.

Meer informatie: www.prodemos.nl/democracy

KLASSENBEZOEK @GEMEENTEHUIS

Met dit gratis educatieve programma bezoekt de klas een gemeentehuis, de perfecte omgeving om de leerlingen meer te vertellen over de werking van de lokale politiek. Ook de gemeenteraadsleden doen mee!

Meer informatie: www.prodemos.nl/klassenbezoek

HOGE RAAD VIERT VERJAARDAG MET ONDERWIJSFILM

Scholieren leggen het recht uit aan de koning

Op 1 oktober werd de Hoge Raad der Nederlanden 175 jaar. Dat is geen informatie waar jongeren doorgaans van wakker liggen. Hoe kun je scholieren toch op een leuke manier betrekken bij de verjaardag van dit hoogste rechtscollege van Nederland? Dat was de vraag die ProDemos een jaar geleden kreeg van de Hoge Raad.

INTERACTIEVE FILM OVER WERK HOGE RAAD

Nu, een jaar later, ligt er een leuke en leerzame interactieve film over het werk van de Hoge Raad. De film gaat over Jan M., werknemer in een tbs-kliniek. Jan werd arbeidsongeschikt na een aantal rake klappen van een patiënt. Hij wil nu een schadevergoeding van zijn werkgever. Wat is een eerlijke uitspraak? Scholieren vinden zelf hun weg door de film door op verschillende momenten een afweging te maken. Hoe ver gaat de aansprakelijkheid van een werkgever?

PRESENTEREN VOOR DE KONING

De film beleefde zijn première in het bijzijn van koning Willem-Alexander. Maar hoe presenteert je een film voor scholieren voor een zaal met rechters en andere genodigden?

Vijf havisten van het Zandvlietcollege hielpen ons uit de brand. Zij leidden de koning en de andere genodigden live op het podium door de film. “De werknemer had zijn portofolio mee moeten nemen. Hij heeft ook schuld”, redeneerde Helene. Tobias was niet zo snel overtuigd: “De werkgever had meer zijn best moeten en kunnen doen om de werknemer te beschermen”. De meerderheid oordeelde uiteindelijk

delijk dat Jan recht had op schadevergoeding, net zoals de Hoge Raad uiteindelijk besloot – zo bleek aan het einde van de film.

Na afloop van de viering ging de koning in gesprek met de scholieren. Hadden ze wat geleerd over het werk van de Hoge Raad? “Ja”, zeiden ze volmondig, ook toen wij op verzoek van koning Willem-Alexander onze vingers in de oren stopten. Wat kunnen ProDemos en de Hoge Raad zich nog meer wensen?

*Ingrid Faas – projectmedewerker
Educatie bij ProDemos*

De film is beschikbaar met een uitgebreid lespakket voor vmbo en havo/vwo.

Kijk op:
www.prodemos.nl/filmhogeraad

De film is ontwikkeld in samenwerking met de Hoge Raad en Butch and Sundance.

FOTO: LIZZY KALISVAART

LESMATERIAAL 200 JAAR KONINKRIJK

Vier de 200ste verjaardag van Nederland in de les!

Vanaf 30 november vieren we dat het Koninkrijk der Nederlanden tweehonderd jaar bestaat. De terugkeer van de Prins van Oranje in november 1813 leidde uiteindelijk tot zijn inhuldiging als Koning Willem I. De weg naar de democratische rechtsstaat was nog lang, maar in tweehonderd jaar is veel bereikt.

“Er zijn een hoop landen waar mensen nu bloedige oorlogen voeren om te krijgen wat wij hebben: een democratische rechtsstaat. Ik roep dan ook alle scholen op dit lespakket te bestellen!”

Ronald Plasterk – Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Training 'Burgerschap op het vmbo'

LEUKE LESSEN EN LEERZAME SPELEN

Vrijdag 27 september kwamen docenten uit het hele land naar de training 'Burgerschap op het vmbo' om ideeën op te doen voor hun lessen burgerschap. De vraag: 'Hoe behandel je het thema burgerschap op een leuke manier in de les?' werd dankzij de samenwerking tussen ProDemos en de Anne Frank Stichting breed opgevat: leuk qua lesmateriaal en werkvormen en leuk qua onderlinge omgangsvormen.

GROEPSDYNAMIEK EN STEREOTYPEN

De Anne Frank Stichting ging met de omgangsvormen aan de slag, met thema's als conflictsituaties in de klas, groepsidentiteit, stereotypen en vooroordelen en het maken van keuzes en de consequenties daarvan.

SPEL 'BREEK DE MACHT'

ProDemos presenteerde tijdens de training onder andere het splinternieuwe educatieve spel Breek de macht. In Breek de macht ervaren leerlingen het gebrek aan rechtsstaat in een dictatuur. Aan het begin van elke spelronde laat de dictator van zich horen in een filmpje. Deze dictator stuurt willekeurig leerlingen naar de gevangenis. Door in verzet te komen en samen te werken kan de klas hun klasgenoten redden én de vijf kenmerken van een rechtsstaat verzamelen, zoals onafhankelijke rechters, grondrechten en de scheiding der machten. Daarmee breken ze de macht van de dictator.

FANATIEKE EN TEVREDEN DOCENTEN

Tijdens het spel bleek maar weer: docenten zijn net leerlingen. Al snel ontstond een strijd tussen de verschillende teams en werden er strategieën bedacht om de dictator te verslaan en om het eigen team te laten winnen.

Alle werkvormen die tijdens de training aan bod kwamen kregen de docenten in een reader mee naar huis. Na

FOTO: LIZZY KALLSVAART

afloop kregen we positieve reacties van de deelnemende docenten. Zij vonden het prettig om concrete nieuwe werkvormen en ideeën te krijgen die ze direct kunnen toepassen in de les. 'Dit soort studiedagen zouden vaker georganiseerd moeten worden, ik heb veel inspiratie opgedaan', aldus een docent.

Op vrijdag 29 november krijgt de training een vervolg. Tijdens deze tweede bijeenkomst delen de docenten hun ervaringen over de nieuwe werkvormen met elkaar.

Wilt u ook graag een keer een training bijwonen? Blijf op de hoogte van al onze onderwijsactiviteiten via de Educatienieuwsbrief. Inschrijven kan op: www.prodemos.nl/nieuwsbrief

ProDemos heeft ter gelegenheid van deze viering lesmateriaal ontwikkeld voor het basisonderwijs en voor het voortgezet onderwijs. Belangrijke gebeurtenissen en debatten worden op een creatieve manier behandeld. Zoek bijvoorbeeld de 13 artikelen uit de Grondwet op een zoekplaat (lespakket basisschool), maak in groepjes de

"Complimenten voor het lespakket 200 jaar koninkrijk. Het sluit perfect aan bij de lessen staatsinrichting." Lilly de Vries, docent geschiedenis (vmbo) op het Bernard Nieuwentijt College in Monnickendam

tijdbalk compleet met het Tijdbalkspel (lespakket geschiedenis) of onderzoek waar de ophef over de gouden koets vandaan kwam (lespakket maatschappijleer).

Een lespakket bestaat uit 35 leerlingenboekjes en een instructie voor de leerkracht. De lespakketten kosten €10,-. Bestellen kan via onze webshop, onder het kopje 'Lespakketten': www.prodemos.nl/webshop.

Lief dagboek

Lief dagboek,

3-10-2013

Vandaag ben ik naar het binnenhof in Den Haag geweest. Dat is het aller aller coolste wat ik ooit gedaan heb in mijn hele leven. En ik ga je mijn dag gewoon van voor af aan vertellen. We begonnen in een soort nagebouwde Tweede Kamer. We kregen allemaal een keykoord met onze naam. En kregen uitleg over de huisregels in de Ridderzaal en Tweede Kamer. Het belangrijkste was stil zijn maar dat is voor onze klas niet zo moeilijk omdat als het om rustig en stil zijn gaat onze klas daar geen moeite mee heeft. Dus toen liepen we het gebouw rustig en stil uit (want onder ons zaten mensen van het NOS te werken, ook al zo cool).

We gingen naar de ridderzaal. We moesten een lange trap en ook een best steile trap op. We kwamen op een balkon met stoelen en keken zo de ridderzaal in. De gids vertelde dat de Ridderzaal al in 1250 is gebouwd en dat het ooit het grootste gebouw van Europa is geweest. En omdat het zo groot was wisten ze niet hoe ze het dak moesten maken omdat het gebouw te groot was voor een gewoon dak. Dus gebruikten ze de

constructie van een omgekeerde boot. De Ridderzaal is niet alleen een zaal voor de koninklijke familie geweest voor Prinsjesdag maar ook:

- * boekenmarkt
- * staatsloterij
- * ziekenhuis
- * paardenstal

Veel hé? We hadden haast dus de gids wilde gauw weer door. Toen gingen we naar de Tweede Kamer. We moesten voor we naar binnen mochten door een piep-apparaat en we werden gefouilleerd. Maar we hadden net een debat gemist, jammer. Maar hebben nog wel een minuut of 2 naar een ander debat gekeken. Maar we moesten weer verder. We gingen met een roltrap naar beneden naar een grote hal waar het leek op een winkelcentrum. De gids vertelde dat dat precies de bedoeling was van de architect. Zodat er mensen naar binnen zouden lopen en dat is precies wat ze daar willen.

Toen gingen we weer naar het plein waar we een foto-speurtocht hielden. Toen mochten wij, omdat we al die tijd zo stil waren geweest, nog een gebouw binnen waar we Minister Plasterk tegenkwamen, super cool. Eigenlijk was de indrukwekkendste dag van mijn leven zo voorbij.

Laura Eilander

Groep 8 van basisschool De Poort in Bleiswijk

Ook gratis met uw klas het Binnenhof bezoeken? Kijk op www.prodemos.nl/binnenhof

De eerste grondwet van Nederland

Voor de vaderlandse geschiedenis is 1798 een belangrijk jaartal. Geïnspireerd door de Franse revolutie zweren de Nederlandse gewesten in dat jaar hun landsheer af en maken zo geen deel meer uit van een keizer- of koninkrijk. Er komt een grondwet die bepaalt dat de Nederlanders burgers van één staat worden. Dit eenheidsbeginsel is sindsdien gehandhaafd: er is één ondeelbaar Nederland, met burgerrechten en -plichten en een gekozen volksvertegenwoordiging. Uitgangspunt is dat alle burgers gelijk zijn, ongeacht geboorte, bezit of rang.

De 'Staatsregeling voor het Bataafsche Volk' van 1 mei 1798 is afkomstig uit de collectie van het Nationaal Archief.

Het document is tot 1 april 2014 te zien in het Bezoekerscentrum van ProDemos, Hofweg 1 in Den Haag.
Openingsdagen: maandag t/m zaterdag van 09.30 tot 17.00 uur.

Tentoonstelling over Bataafse Republiek en Franse tijd

BEELDEN UIT DE PERIODE 1795–1813

In 1813 zette 's lands eerste Oranjekoning in Scheveningen voet aan wal. Maar hoe was het zover gekomen? Wat gebeurde er in de roerige tijden voorafgaand aan het begin van het Nederlandse koninkrijk?

De tentoonstelling 'De Bataafse Republiek en de Franse tijd' schetst een beeld van de periode tussen 1795 en 1813. In deze periode kreeg Nederland zijn eerste demo-

cratisch gekozen parlement, een grondwet, zijn eerste referendum, een 'president' en een heuse koning. En waarom werd Nederland in 1810 bij Frankrijk ingelijfd?

Reproducties van schilderijen en prenten vertellen de verhalen van die tijd. Ook zijn er verschillende originele documenten uit de periode 1795 tot 1813 te zien, waaronder de eerste grondwet van Nederland (zie hierboven).

De tentoonstelling is tot eind maart 2014 gratis te zien bij ProDemos. Kijk voor meer informatie op www.prodemos.nl/agenda

Vernieuwde Staten-Generaaltour

OP ÉÉN DAG NAAR EERSTE KAMER, TWEEDE KAMER ÉN RIDDERZAAL

Met de rondleidingen van ProDemos Binnenhof beleeft u de geschiedenis en de politiek van dichtbij. De Staten-Generaaltour is nu uitgebreid: naast de Eerste en Tweede Kamer bezoekt u ook de Ridderzaal. De prijs blijft hetzelfde, dus méér rondleiding voor maar € 10,00 p.p.

De Staten-Generaaltour vindt plaats op maandagen en vrijdagen en is online te boeken via www.prodemos.nl/bezoekerscentrum

Debat: ontwikkelingshulp of handel?

“Uit ons onderzoek blijkt dat tweederde van de Nederlandse bevolking het belangrijk vindt om arme landen te helpen ontwikkelen.” Onderzoeker Christine Carabain van het NCDO* opent het debat over ontwikkelingshulp met interessante cijfers. De vraag die vandaag, 11 oktober, beantwoord moet worden is: ‘Wat werkt beter: ontwikkelingshulp of handel?’

* NCDO: Nederlandse kennis- en adviescentrum voor burgerschap en internationale samenwerking

GEEN GELD STUREN

Arend Jan Boekestijn, historicus en oud-Tweede Kamerlid VVD, benadrukt dat alleen geld sturen in ieder geval niet helpt: “Vroeger bestond ontwikkelingshulp vooral uit begrotingssteun aan arme landen. Het geld kwam bij een regime terecht en dat was gevoelig voor corruptie. Zo hebben we de meest verschrikkelijke regimes in stand gehouden!”

ECONOMISCHE GROEI ONDERSTEUNEN

Volgens Boekestijn is het belangrijk om economische groei te stimuleren, maar daar komen ook dilemma's bij kijken. “Studies wijzen uit dat handel veel beter voor economische groei is dan ontwikkelingshulp. Stel dat we Afrika de middelen geven om van hun eigen bonen zelf chocola te maken, dan is de meerwaarde van het eindproduct veel groter en wordt Afrika rijk. Maar dat gaat natuurlijk wel ten koste van de Nederlandse werkgelegenheid.”

PRAKTISCHE ONDERSTEUNING

Iemand uit het publiek merkt op dat economische groei niet per se leidt tot gelijkheid en ontwikkeling, vanwege de ongelijke inkomensverdeling. Sander van Bennekom (Oxfam Novib) heeft hiervoor een oplossing: “De oorzaak is vaak een ongelijke verdeling van landbezit. Een oplossing daarvoor is een kadaster (een openbaar register waarin alle onroerende zaken staan geregistreerd, red.). In dit soort praktische oplossingen is Nederland goed.”

‘LAAT DE MENSEN HET ZELF DOEN’

Een vrouw uit het publiek vraagt zich af of we de oppositie in ontwikkelingslanden niet meer zouden moeten steunen om minderheden te helpen en de positie van vrouwen te verbeteren. Boekestijn vertelt dat hij vooral in islamitische landen verschrikkelijke dingen ziet als het gaat om de positie van de vrouw. “Maar als ik daar in mijn mooie pak iets over zeg, is het effect 0 of zelfs -1. Wij kunnen onze Westerse wil niet zomaar doorvoeren.” Van Bennekom bevestigt dit: “We gaan daar niet heen om even onze denkbelden op te leggen. We steunen juist de lokale organisaties die in hun eigen tempo ontwikkelen. Zo investeren we in het maatschappelijk middenveld. Laat de mensen het zelf doen.”

SAMEN IN PLAATS VAN ‘WIJ TEGENOVER ZIJ’

Het debat eindigt met een voorstel van Carabain: “We zouden de titel van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking moeten vervangen door Minister voor Mondiale Ontwikkeling en Handel. Het gaat nu nog te veel over wij en zij, terwijl we elkaar moeten helpen ontwikkelen.”

Ook in 2014 vinden weer debatten en lezingen plaats. Kijk voor een actueel overzicht op: www.prodemos.nl/agenda

Participeren: een kwestie van (zelf)vertrouwen

Toen koning Willem-Alexander op 17 september zijn eerste Troonrede uitsprak, zaten de commentatoren op het puntje van hun stoel. Het stemgebruik van de koning werd onder de loep genomen en het persoonlijke voorwoord geanalyseerd. Maar het publieke debat werd voornamelijk bepaald door dat ene woord dat tweemaal over zijn lippen rolde: de participatiesamenleving.

‘Een samenleving waarin de burger gestimuleerd wordt zelf verantwoordelijkheid te nemen en geactiveerd wordt een bijdrage te leveren aan maatschappelijke processen’, dat is de participatiesamenleving. Met die betekenis toont

het een nauwe verwantschap met al langer gebezigde begrippen zoals ‘doe-democratie’, ‘overheidsparticipatie’ en ‘derdegeneratieburgerparticipatie’. Maar ook de term participatiesamenleving is niet helemaal nieuw. In 1991 sprak Wim Kok al over “een overgangsfase van een verzorgingsstaat naar een werkzame, naar een participatiesamenleving” en oud-premier Balkenende pleitte in 2005 voor “een nieuwe ordening waarin professionele werkers en burgers zelf hun verantwoordelijkheid kunnen nemen”.

Het is dus niet vreemd dat er anno 2013 diverse voorbeelden zijn te vinden van burgers die de handen ineen slaan om de leefomgeving te verbeteren: buurtbewoners die samen een dorps huis ontwikkelen of het openbaar groen in hun wijk beheren. Dit zijn de mondige, zelfstandige en zelfbewuste mensen waarover in de Troonrede werd gesproken. Maar gaan die kwalificaties voor iedereen op? Hoe zit het met de burgers die niet kunnen of willen participeren? De gekozen bewoordingen in de Troonrede getuigen van groot vertrouwen in de kracht van burgers, maar is dat terecht en op waarheid gebaseerd?

Op een onlangs door ProDemos, BMC en Universiteit Twente georganiseerde workshop voor gemeenten vroeg hoogleraar Marcel Boogers zich hardop af of er wel gesproken kan worden van een *Big Society*: een sterke samenleving die een kleinere overheid mogelijk maakt. De burgerkracht verschilt sterk per wijk. Een blind

vertrouwen op deze kracht werkt een toenemende ongelijkheid in de hand.

Bovendien constateert Boogers dat burgers en bestuurders elkaar nog onvoldoende begrijpen. “Bestuurders komen van Mars, burgers van Venus.” De ervaring leert dat gemeenten hevig worstelen met hun rol opvatting bij maatschappelijke initiatieven. Loslaten of reguleren? Ook Nationale ombudsman Alex Brenninkmeijer ziet dat de overheid haar burgers nog niet voldoende vertrouwt: “De argwaan waarmee de overheid naar de burger kijkt is onterecht.”

Aan de ene kant is het dus belangrijk kritisch te kijken naar de mogelijkheden van burgers, aan de andere kant moeten goede initiatieven meer ruimte krijgen dan nu soms het geval is. Vertrouwen is hierbij het sleutelwoord. Vertrouwen van burgers in een overheid die een luisterend oor biedt, vertrouwen van de overheid op haar burgers en bovenal vertrouwen van burgers in zichzelf.

David Bos

Stagiair bij ProDemos voor de Monitor Burgerparticipatie (onderzoek naar burgerparticipatie op gemeentelijk niveau)

METHODE VERTROUWEN OP BURGERS

Om het vertrouwen tussen burger en overheid te vergroten hebben ProDemos, BMC en Universiteit Twente de methodiek *Vertrouwen op burgers* ontwikkeld. Deze methode heeft aandacht voor beide kanten van de succesmedaille. Enerzijds krijgen bestuurders en ambtenaren inzicht in de manieren waarop zij effectief invulling kunnen geven aan productief samenspel tussen gemeente en initiatiefnemers. Anderzijds leren burgers hoe de gemeente werkt en hoe ze invloed kunnen uitoefenen en actief kunnen bijdragen aan cocreatieprojecten.

Vertrouwen op burgers helpt om wederzijds onbegrip weg te nemen en maakt vruchtbare samenwerking mogelijk!

Meer informatie: www.prodemos.nl/vertrouwenopburgers

Dictators en dictaturen onder de loep

Op vrijdag 13 september vond de Nacht van de Dictatuur plaats bij ProDemos: een geslaagde avond met meer dan 300 bezoekers waarin dictators en dictaturen vanuit vele invalshoeken werden bekeken en besproken.

FOTO'S: MAARTEN MEERMAN

DICTATOR ALS STERKE LEIDER

Maarten van Rossem zet de volle zaal gelijk op scherp als hij de Nacht van de Dictatuur opent: "Ik maak me zorgen om de Nederlandse democratie. Uit onderzoek is gebleken dat Nederlanders een sterke leider willen, oftewel, een dictator. Dit geeft maar weer eens aan waarom we vooral geen referenda moeten invoeren: de meeste mensen zijn totaal niet in staat te bepalen wat goed is voor het land."

DICTATOR ALS VERDACHTE

Na Van Rossem wordt er plaatsgemaakt voor een heus proces onder leiding van Chazia Mourali. 'Advocate' Sophie Beelaerts van Blokland heeft vanavond de schone taak om Omar al-Bashir, de president van Soedan, te verdedigen. Zeven mensen uit het publiek vormen de jury en mogen 'schuldig' of 'onschuldig' stemmen. De nuances die Jan Pronk, voormalig speciaal afgevaardigde van de VN, na elk pleidooi aanbrengt, maken het er niet makkelijker op.

DICTATOR ALS GELIJKE

Bij het onderdeel 'De Strafbank' gaan experts gaan met elkaar in debat over de werking van het Internationaal Strafhof (ICC). De stelling 'een moorddaan op een gewelddadige dictator is geoorloofd' roept veel reacties op. "Het is wel makkelijk, dan ben je gelijk overal van af", vindt een vrouw uit het publiek. "Nee, iedereen verdient juist een eerlijk proces", zegt iemand anders.

DICTATOR ALS PSYCHISCHE PATIËNT

Op een andere verdieping is ondertussen een interactieve quiz gaande. Presentator bij de NTR Johan Overvest en psychologe Kirsten Ruitenburg laten met proefjes zien dat het effect van macht vergelijkbaar is met het effect van alcohol en dat een agent zijn macht eerder misbruikt dan een politicus.

DICTATOR ALS WERKGEVER

Mark Blaisse vertelt over zijn bijzondere werk als adviseur van dictator Teodoro Obiang (Equatoriaal-Guinea) op het gebied van *good governance*, de Afrikaanse Unie en Europa. Blaisse weet dat zijn vak vragen kan oproepen bij mensen. Daarover zegt hij: "Moreel gezien kan je niet bang voor zijn werkgever: 'Ik heb Obiang al vaker de waarheid verteld en ik leef nog steeds.'"

Lees het complete verslag en bekijk de foto's op www.prodemos.nl/nacht

Agenda

- 26 november** Debat – Brusselse Stoofpot: Hoe wordt het eten bereid?
- 29 november** Bijeenkomst social media voor StemWijzergemeenten
- 29 november** Tweede bijeenkomst workshop Burgerschap op het vmbo (zie pag. 7)
- 3 december** Meet the Judge i.s.m. Resto Van Harte
- 6 december** Seminar Raad van de Toekomst (www.gemeenteraadvandetoekomst.nl)
- 10 december** Lezing over vrouwenrechten i.s.m. Atria kennisinstituut
- 14 december** Race naar de Raad: dag voor kandidaat-raadsleden (zie pag. 3)
- 6 februari** Avondprogramma Docentendag Maatschappijleer
- 7 februari** Docentendag Maatschappijleer
- 19 maart** Gemeenteraadsverkiezingen
- 29 maart** Grondwetdag (Onderdeel van viering 200 jaar koninkrijk in Den Haag)

Kijk voor meer informatie over deze activiteiten op: www.prodemos.nl/agenda

26 NOVEMBER DEBAT

BRUSSELSE STOOFPOT: HOE WORDT HET ETEN BEREID?

Het landbouwbeleid van Europa is voor een groot deel bepalend voor wat mensen eten. Hier en in de rest van de wereld. Achter het Europese landbouwbeleid schuilen politieke keuzes. Welke keuzes en alternatieven spelen er in Brussel en in Nederland op het gebied van het landbouwbeleid? Hoe denken onze Nederlandse politici hierover? En wat zijn de gevolgen hiervan? Een debat over de verschillende politieke visies op het Europese landbouwbeleid en de praktische consequenties van deze keuzes.

Dit debat is georganiseerd door ProDemos en vormt onderdeel van de landelijke debatreeks 'Feed the World' – op weg naar een beter voedselsysteem. Deze debatreeks is de uitkomst van een samenwerking tussen het NCDO en de Vereniging van Nederlandse Debatcentra (VND).

3 DECEMBER MEET THE JUDGE: ONTMOETING MET DE RECHTBANK

Rechtszaken zijn openbaar, daar mag iedereen naartoe. Maar op 3 december komt de rechtbank naar de burger toe. Hoe word je rechter? Wat is het mooie aan het vak van rechter, wat zijn de moeilijke kanten en hoe komt een rechter tot een oordeel? Tijdens deze bijeenkomst gaan mensen in gesprek met een rechter over zijn werk en de werking van het recht. Deze avond start om 18.00 uur met een warme maaltijd en duurt tot ongeveer 21.00 uur. In samenwerking met Resto van Harte. Toegang is gratis.

10 DECEMBER LEZING OVER NEDERLANDSE VROUWENRECHTEN VS. INTERNATIONALE AFSPRAKEN

In samenwerking met Atria, kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis. Renée Römkens, directeur Atria, vergelijkt Nederlandse vrouwenrechten met de internationale afspraken. Na de lezing volgt een debat over de decentralisatie van vrouwenopvang naar de gemeenten en de gevolgen hiervan voor het nakomen van internationale verplichtingen.

Vragenuurtje

Informatiespecialist Walter Jansen van ProDemos geeft antwoord op uw vragen op het gebied van politiek, democratie, rechtsstaat en de Europese Unie. Deze keer een vraag over de gemeenteraadsverkiezingen op 19 maart 2014.

L.S.

Kan iedereen kandidaat zijn bij de gemeenteraadsverkiezingen? Hoe moet je dat aanpakken?

Alvast bedankt voor een reactie!

Groetjes, M. v. T.

Beste M.v.T.,

Zowel nationale partijen, lokale partijen als individuele burgers kunnen zich kandidaat stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen. Dit zijn de belangrijkste eisen als je je verkiesbaar stelt:

- je moet achttien jaar of ouder zijn. Maar... minderjarigen mogen op de lijst worden geplaatst, als zij vóór de dag van toelating tot de gemeenteraad 18 jaar worden
- je moet op de dag van kandidaatstelling (3 februari) in een Nederlandse gemeente wonen
- als je niet de Nederlandse nationaliteit hebt, mag je je kandideren als je EU-onderdaan bent of meer dan 5 jaar onafgebroken legaal in Nederland woont
- je mag niet tegelijkertijd kandidaat staan op een andere kandidatenlijst voor de gemeenteraad.

Als je kandidaat wilt zijn voor een politieke partij, moet je je daar snel melden, want de meeste partijen zitten middenin hun selectieprocedure. Bij elke partij ziet dat er anders uit, maar meestal wordt er eerst geselecteerd door een verkiezingscommissie waarna de lijst wordt vastgesteld door een ledenvergadering.

Politieke groeperingen moeten de naam van hun partij uiterlijk op maandag 23 december 2013 bij de gemeente laten registreren. Op 3 februari, de dag van kandidaatstelling, leveren politieke partijen hun kandidatenlijst in bij het centraal stembureau van de gemeente.

Meer informatie over de gemeenteraadsverkiezingen kun je vinden op de website van de Kiesraad, www.kiesraad.nl/artikel/gr-gemeenteraad.

ProDemos ondersteunt burgers die interesse hebben in het raadswerk, zie onze website: www.prodemos.nl/In-het-land/Voor-gemeenten/Werving-van-raadsleden.

Succes met je eventuele aspiraties!

Met vriendelijke groet,
Walter Jansen,
informatiespecialist ProDemos/EDIC

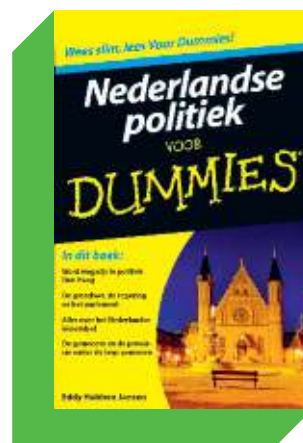
FOTO: LIZZY KALLISVAART

Zelf een vraag stellen? U kunt mailen naar info@prodemos.nl, een tweet sturen naar @ProDemos, bellen met 070-7570270 of langskomen bij onze balie in het Informatiecentrum in onze vestiging in Den Haag. Het Informatiecentrum is op werkdagen geopend van 10.00–16.30 uur. De ingang is via het Bezoekerscentrum op Hofweg 1.

Nieuwe editie Politiek voor Dummies

Het boek Politiek voor Dummies is vernieuwd. Heeft u politieke aspiraties of wilt u gewoon graag weten hoe ons land wordt bestuurd? Politiek voor Dummies wijst u de weg.
Prijs: €14,95

U kunt deze publicatie bestellen in onze webshop onder het kopje 'Publicaties over politiek':
www.prodemos.nl/webshop
Of vul de bon in achterop deze nieuwsbrief.

GESIGNALEERD

Het Bataafse experiment

Er zijn zo van die boeken die je, eenmaal ter hand genomen, niet meer kunt terugleggen in de winkelschappen. *Het Bataafse experiment* is zo'n boek. Het is het derde boek over de Bataafse Republiek dat Uitgeverij Vantilt in Nijmegen in korte tijd heeft uitgegeven. De twee andere boeken waren proefschriften, in dit geval handelt het om een bundel met bijdragen van negen verschillende auteurs.

De Bataafse Revolutie van 1795 maakte van Nederland een eenheidsstaat, gaf ons land een gekozen parlement en een grondwet en voerde een scheiding van kerk en staat door. In dit boek worden deze ontwikkelingen geanalyseerd en in een brede maatschappelijke context geplaatst. Zo wordt er bijvoorbeeld ook aandacht besteed aan literatuur, de positie van vrouwen en de ontwikkeling van het recht.

Degenen die weinig voorkennis hebben over de Bataafse Republiek, zal het boek misschien wat zwaar op de maag liggen. Het is jammer dat de samenstellers niet hebben voorzien in een korte schets van de belangrijkste politieke ontwikkelingen in deze periode. Verschillende hoofdstukken zouden daarmee wat gemakkelijker te volgen zijn geweest. Maar al met al levert dit boek een veelzijdig en fascinerend beeld op van politiek en cultuur rond 1800.

Het Bataafse experiment is rijk en fraai geïllustreerd – het bekijken van de beelden is een feest. Complimenten voor de beeldredacteur en de vormgever.

Het Bataafse experiment. Politiek en cultuur rond 1800
Frans Grijzenhout, Niek van Sas, Wyger Velema (redactie)
Uitgeverij Vantilt, Nijmegen 2013,
373 pagina's, ISBN 978 94 6004 132 7, € 32,50

ONLANGS VERSCHENEN BIJ PRODEMOS

Het raadslid, *natuurlijk* actief

Raadslid zijn is vooral boeiend, inspirerend en verrijkend. Wat wordt er nu wel en wat niet van je verwacht? Wat mag je verwachten van de wethouder, de burgemeester, de griffier en de ambtenaar?

De rollen binnen het lokale bestuur zijn lang niet voor iedereen duidelijk. Niet ieder raadslid heeft een eenduidig beeld over zijn eigen rol, maar ook niet over die van de ander. Dit boekje bevat tips en aandachtspunten om je hierbij te helpen. Een duidelijke rolverdeling scheelt in tijd en energie en maakt het werk een stuk overzichtelijker en leuker.

Prijs is € 7,00

Bestel deze publicatie online via
www.prodemos.nl/webshop
Of vul de bon achterop deze nieuwsbrief in.

Kaartspel met politiek tintje

Willem-Alexander als hartenkoning,
Beatrix als schoppenvrouw en Wim Kok
als ruitenboer...

ProDemos heeft een nieuw kaartspel ontwikkeld met een
politiek tintje. Een leuk idee voor de decembermaand.
Prijs: €5,95.

Bestel het kaartspel op www.prodemos.nl/webshop
Of vul onderstaande bon in.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van ProDemos en verschijnt 4 x per jaar.

DIT NUMMER: Redactie: Afd. Communicatie • Basisvormgeving: kruit.nl • Lay-out: Puntspatie [bno]

• Druk: Euradius • ProDemos • Hofweg 1H • 2511 AA Den Haag • T (070) 757 02 00 • info@prodemos.nl •

ProDemos op internet: prodemos.nl • www.twitter.com/ProDemos • Facebook: ProDemos – Huis
voor democratie en rechtsstaat

Bon

Huis voor democratie en rechtsstaat **ProDemos**

Ik bestel graag:

- ☐ _____ exemplaren van het politieke kaartspel (P90023)
à €5,95 per stuk.
- ☐ _____ exemplaren van de publicatie Het raadslid, *natuurlijk*
actief (ISBN 9789064734922) à €7,00 per stuk.
- ☐ _____ pakketten van de Onderwijskrant Gemeenteraads-
verkiezingen (35 ex. plus docentenhandleiding) à €43,-
per pakket.
- ☐ _____ pakketten van de Kinderkrant Gemeenteraads-
verkiezingen (35 ex. plus docentenhandleiding) à €43,-
per pakket.
- ☐ _____ exemplaren van het boek Politiek voor Dummies
(ISBN 9789043030847) à €14,95 per stuk.

Ik abonneer me graag op de:

- ☐ Papieren nieuwsbrief (4 x per jaar)
- ☐ Digitale nieuwsbrief: algemeen (10 x per jaar)
- ☐ Digitale nieuwsbrief: educatie (10 x per jaar)
- ☐ Onderwijskrant Actueel (gratis digitale lesbrief met lestips
en werkvormen over de actualiteit)
- ☐ Politiek in Praktijk (gratis digitale lesbrief met iedere
maand een toegankelijke werkvorm voor praktijkonderwijs,
speciaal onderwijs en vmbo-bb/kb)

E-mail _____

Naam _____

Adres _____

Postcode/Plaats _____

Stuur de bon in een envelop naar:
ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat
Hofweg 1H
2511 AA Den Haag